

Sygn. akt IV U 151/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

9 kwietnia 2021 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Sławomir Matusiak

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 9 kwietnia 2021 roku w Sieradzu

odwołania A. J.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł.

z 21 stycznia 2021 r.

Nr(...), (...), (...)

w sprawie A. J.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł.

o zwrot świadczenia postojowego

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustala, iż A. J. nie jest zobowiązana do zwrotu żadnej części pobranego świadczenia postojowego, określonego w zaskarżonej decyzji.

Sygn. akt IV U 151/21

UZASADNIENIE

Decyzją z 21.01.2021r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. na podstawie art. 15zx ustawy z 2 marca 2020r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2020r., poz. 1842 ze zm.) w związku z art. 83 ust. 1 i 2 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2020r., poz. 266 ze zm.), zobowiązał A. J. do zwrotu części nienależnie pobranego świadczenia postojowego w terminie miesiąca od otrzymania decyzji za następujące okresy:

- 1) od 01.06.2020 - 30.06.2020 w kwocie 138,41zł., wypłaconego 18 czerwca 2020r. wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, liczonymi od 1.07.2020r. do dnia zwrotu,
- 2) od 01.07.2020 - 31.07.2020 w kwocie 138,41zł., wypłaconego 6 sierpnia 2020r. wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, liczonymi od 1.09.2020r. do dnia zwrotu,
- 3) od 01.08.2020 - 31.08.2020 w kwocie 138,41zł., wypłaconego 3 września 2020r. wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, liczonymi od 1.10.2020r. do dnia zwrotu.

Nie podzielając powyższej decyzji A. J. złożyła odwołanie, wnosząc o zmianę decyzji i zwolnienie z obowiązku zwrotu świadczeń postojowych wypłaconych w dniach 18.06.2020r., 6.08.2020r., 3.09.2020r. w łącznej kwocie 415,23zł. wraz odsetkami ustawowymi za opóźnienie. Wskazywała, że dla oceny przesłanek do przyznania prawa do świadczenia postojowego, miarodajna powinna być data złożenia wniosku do zleceniodawcy (kwiecień), a nie data złożenia wniosku w ZUS przez płatnika (czerwiec).

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wnosił o oddalenie odwołania. Argumentowano, że we wniosku złożonym do ZUS 5.06.2020r. wnioskodawca (...) Sp. z o.o. wskazał przychód osiągnięty w miesiącu poprzedzającym miesiąc złożenia wniosku 1941,59zł. W pisemnych wyjaśnieniach złożonych do ZUS 7.12.2020r., wnioskodawca wykazał przychód w miesiącu poprzedzającym złożenie wniosku 0,00zł. Trzykrotna wypłata świadczenia postojowego spowodowała nadpłatę w wysokości 415,23zł.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 5.06.2020r. do ZUS wpłynął wniosek o świadczenie postojowe dla A. J., złożony przez (...) Sp. z o. o., wypełniony 30.04.2020r., w którym wskazano przychód uzyskany przez ww. z tytułu umowy zlecenie w miesiącu poprzedzającym złożenie wniosku 1941,59zł. W pisemnych wyjaśnieniach złożonych do ZUS 7.12.2020r. wnioskodawca wykazał, że przychód w miesiącu poprzedzającym złożenie wniosku wyniósł: 0,00zł.

Po ponownej analizie wniosków RSP-C i RSP-CK przeprowadzonej w oparciu o złożone przez wnioskodawcę pismo ustalono, że kwota przysługującego świadczenia postojowego wynosi 1941,59zł. miesięcznie zamiast 2080zł. Trzykrotna wypłata świadczenia spowodowała nadpłatę w wysokości 415,23zł. **(wniosek, umowa zlecenie, pisemne wyjaśnienia płatnika/akta ZUS; odpowiedź na odwołanie k. 9/akta sprawy).**

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w postępowaniu przez organem rentowym.

Sąd Okręgowy zważył:

Stosownie do art. 15zsz pkt 2 ustawy z 2 marca 2020r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID -19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. poz. 374, 567, 568 i 695), w brzmieniu, określonym ustawą z dnia 14 maja 2020r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenieniem się wirusa SARS-CoV-2 (Dz.U.2020.875), z uwagi na okoliczność, że postępowanie dowodowe w całości zostało przeprowadzone w oparciu o dokumenty zawarte w aktach organu rentowego, zaistniały przesłanki do wydania w sprawie wyroku na posiedzeniu niejawnym.

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Ustawa z 2 marca 2020r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, zwana dalej „ustawą covidową”, wprowadziła świadczenie postojowe. W uzasadnieniu projektu nowelizacji, która dodała do komentowanej ustawy między innymi art. 15zq–15zx, podkreślono, że osoby prowadzące działalność gospodarczą, opłacające składki same za siebie oraz osoby wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia, innej umowy o świadczenie usług, do których zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące umowy zlecenia, a także osoby wykonujące pracę na podstawie umowy o dzieło, są szczególnie narażone na „niestabilność, a nawet całkowitą utratę przychodów z powodu pandemii COVID-19, ze względu na brak zleceń lub zamówień, czy rezygnację z realizowanych lub zawieranych umów. Rozwiązania legislacyjne obowiązujące już wcześniej (możliwość skorzystania z odroczenia terminu płatności składek, układu ratalnego, umorzenia należności składek) w obliczu pandemii spowodowanej COVID-19 w wielu przypadkach okazały się niewystarczające, aby uchronić określone grupy podmiotów przed zatorami płatniczymi i upadłością, jak również brakiem środków finansowych na zaspokojenie

podstawowych potrzeb życiowych”. Powyższe założenie wymaga uwzględnienia wykładni celowościowej poniższych przepisów w kontekście oceny prawidłowości zaskarżonej decyzji.

Świadczenie postojowe co do zasady stanowi jednorazową wypłatę dla osób objętych przedmiotową regulacją. Świadczenie postojowe przysługuje, gdy w następstwie wystąpienia COVID-19 doszło do przestoju w prowadzeniu działalności odpowiednio przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą albo przez zleceniodawcę lub zamawiającego, z którymi została zawarta umowa cywilnoprawna w rozumieniu art. 15zq ust. 1 pkt 2 i ust. 3 ustawy covidowej.

Zgodnie z art. 15zq ust. 1 pkt 2 ww. ustawy, osobie wykonującej umowę agencyjną, umowę zlecenia, inną umowę o świadczenie usług, do której zgodnie z ustawą z dnia 23 kwietnia 1964r. - Kodeks cywilny stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowę o dzieło przysługuje świadczenie postojowe.

Osobie wykonującej umowę cywilnoprawną świadczenie postojowe przysługuje, jeżeli:

- 1) umowa cywilnoprawna została zawarta przed dniem 1 kwietnia 2020r.
- 2) przychód z umowy cywilnoprawnej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych uzyskany w miesiącu poprzedzającym miesiąc, w którym został złożony wniosek o świadczenie postojowe, nie był wyższy od 300% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z poprzedniego kwartału ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, obowiązującego na dzień złożenia wniosku;
- 3) nie podlega ubezpieczeniom społecznym z innego tytułu (ust. 5).

Jak wynika z powyższej regulacji, nie uzależnia ona prawa do świadczenia postojowego od daty złożenia wniosku.

Zgodnie z art. 15 zs ustawy covidowej, ustalenie prawa do świadczenia postojowego następuje na wniosek osoby, o której mowa w art. 15zq ust. 1, zwanej dalej "osobą uprawnioną", składany do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ust. 1). W przypadku osoby wykonującej umowę cywilnoprawną wniosek składany jest za pośrednictwem odpowiednio zleceniodawcy lub zamawiającego. Oznacza to, że wniosek pochodzi od zleceniobiorcy, a jedynie jego „przekazicielem” jest płatnik – w tym przypadku zleceniodawca. Odpowiednio zleceniodawca lub zamawiający załącza do wniosku:

- 1) oświadczenie potwierdzające:
 - a) niedojście do skutku lub ograniczenie wykonywania umowy cywilnoprawnej z powodu przestoju w prowadzeniu działalności, o którym mowa w art. 15zq ust. 3,
 - b) datę zawarcia i wysokość wynagrodzenia z tytułu umowy cywilnoprawnej,
 - c) uzyskanie przez osobę wykonującą umowę cywilnoprawną w miesiącu poprzedzającym miesiąc, w którym został złożony wniosek o świadczenie postojowe, przychodu nie wyższego niż 300% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z poprzedniego kwartału ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, obowiązującego na dzień złożenia wniosku,
 - d) otrzymanie oświadczenia od osoby wykonującej umowę cywilnoprawną, że nie podlega ubezpieczeniom społecznym z innego tytułu oraz o wysokości uzyskanych przychodów z innych umów cywilnoprawnych;
- 2) kopię umów cywilnoprawnych.

Jak wynika z regulacji pkt d), to zleceniobiorca składa oświadczenie o niepodleganiu ubezpieczeniom społecznym z innego tytułu, a zatem – dla oceny przesłanek nabycia prawa do spornego świadczenia – miarodajna powinna być data złożenia przez niego wniosku. Organ ma obowiązek dokonać oceny, czy dana osoba podlega czy też nie tym ubezpieczeniom według daty złożenia przez nią, a skierowanego za pośrednictwem zleceniodawcy – wniosku. Na

stronie internetowej ZUS.pl jest zawarte pouczenie, które wyraźnie naprowadza na to, że obowiązkiem zleceniobiorcy jest przedstawienie oświadczenia, że nie podlega ubezpieczeniom społecznym z innego tytułu i o kwocie przychodów z innych umów. Oświadczenia, o których mowa w ust. 3 pkt 4 i ust. 4, osoba uprawniona, zleceniodawca lub zamawiający, składa pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych oświadczeń. Oznacza to, że autorem wniosku i oświadczenia jest zleceniobiorca, który inicjuje w istocie złożenie ich przez zleceniodawcę, a czynność tego ostatniego może być postrzegana jako materialno-techniczna.

Dodatkowo, a może przede wszystkim, okolicznością przesądzającą w sprawie pozostaje, że wniosek osoby uprawnionej, może być złożony wyłącznie w formie dokumentu elektronicznego za pomocą profilu informacyjnego utworzonego w systemie teleinformatycznym, udostępnionym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w formie dokumentu elektronicznego opatrzonego kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym, podpisem osobistym albo wykorzystując sposób potwierdzania pochodzenia oraz integralności danych udostępniony bezpłatnie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w systemie teleinformatycznym. Wnioski o świadczenie postojowe mogą być złożone do ZUS najpóźniej w terminie 3 miesięcy od miesiąca, w którym został zniesiony ogłoszony stan epidemii (ust. 6) (zob. także M. B. (w) Komentarz do ustawy (red. K.W. B., LEX/el. 2020 – dostęp z 23.9.2020 r.). Wniosek o przyznanie świadczenia postojowego w związku z przeciwdziałaniem skutkom wywołanym COVID-19 dla osób wykonujących umowę cywilnoprawną w rozumieniu art. 15zq ust. 1 pkt 2 ustawy składany jest na urzędowym formularzu, który jest oznaczony symbolem (...) (od 7 maja 2020 r. na (...) dostępny jest również nowy urzędowy formularz (...) wniosek o świadczenie postojowe za kolejny okres). Zleceniodawca lub zamawiający, będący stroną umowy cywilnoprawnej w rozumieniu art. 15zq ust. 1 pkt 2 ustawy covidowej, nie ma możliwości odmowy złożenia wniosku o przyznanie świadczenia postojowego za osobę uprawnioną (wymienioną w tym przepisie). Pewne odstępstwo wprowadza jedynie art. 15zsa ust. 1 ustawy covidowej, albowiem w przypadku odmowy złożenia wniosku przez zleceniodawcę w sposób wskazany w art. 15zs ust. 2, osoba uprawniona, która jest zleceniobiorcą, może złożyć wniosek o świadczenie postojowe do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Jest to jednak wyjątek od zasady, zgodnie z którą zleceniobiorca składa wniosek o świadczenie postojowe za pośrednictwem zleceniodawcy. Jedynie sytuacja opisana w art. 15zs ust. 2 ustawy uprawnia zleceniobiorcę do samodzielnego złożenia wniosku. Niewątpliwie opisana procedura ma stanowić ułatwienie dla zleceniobiorców, którzy mogą nie dysponować instrumentami, o których mowa w art. 15zq ust. 6 ustawy (profil informacyjny utworzony w systemie teleinformatycznym udostępniony przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, dokument elektroniczny opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym, podpisem osobistym albo sposób potwierdzania pochodzenia oraz integralności danych udostępniony bezpłatnie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w systemie teleinformatycznym).

Przenosząc powyższe rozważania w realia rozpoznawanej sprawy, należy przypomnieć, że płatnik - zleceniodawca w dniu 5.06.2020r. przedstawił wniosek o ustalenie prawa do świadczenia postojowego dla A. J. złożony przez nią w kwietniu 2020r. Tym samym, za datę złożenia wniosku, a konsekwencji, oceny przesłanek nabycia prawa do świadczenia postojowego, należy uznać datę jego przedstawienia przez zleceniobiorcę. Przedstawienie przez płatnika wniosku do organu rentowego z opóźnieniem, z uwagi na ogólną liczbę skierowanych za jego pośrednictwem wniosków, nie może wywoływać negatywnych konsekwencji dla rzeczywistego beneficjenta świadczenia, tj. zleceniobiorcy i wymaga wykładni per favorem. Z chwilą złożenia wniosku nie ma on bowiem wpływu na jego dalsze procedowanie. Zleceniobiorca musi skorzystać z pośrednictwa zleceniodawcy przy składaniu wniosku, ustawa nie przewiduje innej drogi (poza przypadkiem oportunistycznej postawy płatnika), co w przypadku dużej liczby wniosków i opóźnień w ich składaniu, na co wykonujący zatrudnienie nie mają wpływu, mogłoby stawiać takich zleceniobiorców w gorszym położeniu.

Mając na względzie powyższe, na podstawie art. 477¹⁴§2k.p.c., orzeczono jak w sentencji.